

KOP-HALS-KLOOSTER

De kop-hals-romp boerderij Westerhûs is omgebouwd naar een eigentijds klooster. Het rijksmonument is onderdeel van Nijkleaster, dat zoekt naar nieuwe wegen voor geloof en spiritualiteit.

De opdrachtgevers inspireerden de architect met hun droom van een nieuw klooster. De architect nam expertise mee in het herbestemmen van boerderijen en een fascinatie voor de architectuur van Dom van der Laan.

De samenwerking werd tijdens de architectenselectie gestart door letterlijk een bouwwerkje te maken van kleine bouwsteentjes met de kloosterlingen en alle medewerkers van het architectenbureau. Sinds dat moment was de relatie uitstekend en dat is tot de dag van vandaag zo gebleven.

"De architectuur van Westerhûs biedt een sereen ensemble van rust en ruimte, om ver weg en tegelijk ver naar binnen te kijken. Hier hoor je de stilte en zie je 's nachts de duisternis. We hebben een plek om op adem te komen en je te bezinnen, waar je elkaar kunt ontmoeten in liturgie en gesprek, stilte en wandeling, plezier en recreatie."

ds. Hinne Wagenaar

Opdrachtgever / initiatiefnemer
Kloostergemeenschap Nijkleaster-Westerwert

Architect
J.O.N.G.architecten, Balk

Bouwbegeleiding
Stevens van Dijck, Leeuwarden

Constructeur
Econstruct, Leeuwarden

Installatie adviseur
Innax Noord, Heerenveen

Aannemer
Kolthof Bouwbedrijf BV, Stiens

Installateur
Damstra Installatietechniek, Driezum

Oplevering
1 maart 2023

MAATSCHAPPELIJKE WAARDECREATIE

Het klooster Westerhûs is een plek van stilte en rust, inspiratie en gemeenschap.

Een ruimte voor een groeiende groep mensen die in de hectiek van alledag behoefte heeft aan bezinning. Gasten worden ontvangen door de kloosterlingen en opgenomen in een vast ritme van korte bijeenkomsten in de kapel. Verder bestaat het programma uit licht werk op het erf, het gezamenlijk bereiden van de maaltijd of soms een speciaal programma op maat met een bepaald thema.

Men ontmoet elkaar, naast de korte 'vieringen' in de kapel, bij de maaltijden, het werk of bij een wandeling. Op een ongedwongen wijze kunnen mensen bij elkaar herkenning, inspiratie, ontroering, troost of inzichten vinden. Een kort verblijf op Westerhûs kan je nog lang bij blijven en kan voor sommigen misschien zelfs sturing geven. Via deze individuele ervaringen draagt Nijkleaster op bescheiden wijze bij aan een fijnere wereld.

Westerhûs wordt voor het grootste deel gerund door een kloostergemeenschap van vrijwilligers. Zij vinden elkaar in een gemeenschappelijk gevoelde kijk op het leven. De peilers van Nijkleaster: stilte, bezinning en verbinding, vormen voor velen een aantrekkelijke basis om iets goeds te doen. Langzamerhand wordt Nijkleaster een open en wellevende gemeenschap van mensen uit alle hoeken van het land.

De leefbaarheid van het dorp op het platteland kreeg een impuls met de komst van het klooster in een verlaten boerderij. Westerhûs trekt mensen die anders niet snel naar Hilaard zouden zijn gekomen. Nijkleaster heeft daarnaast gezorgd voor een fiets- en wandelpad door de weilanden. De route loopt over het erf van het klooster en van naastgelegen boerderijen.

INNOVATIE

Het initiatief als kerkgemeenschap om nieuwe manieren van geloofsbeleving te realiseren is best innovatief. Zeker vanuit de protestants christelijke hoek is dit uniek. Kerken hebben te maken met vergrijzing en leegloop. Nijkleaster probeert hier wat aan te doen. Met dit kloostergebouw is er nu een fysieke plek van waaruit dit denken en doen uitgedragen en beleefd kan worden.

Steeds meer boeren verlaten hun bedrijf, Steeds meer boerderijen en erven komen leeg te staan. De huidige regelgeving staat vaak niet meer dan twee wooneenheden in een woonboerderij toe. De schuren en erven zijn echter ook prima geschikt te maken voor bescheiden woongemeenschappen, diverse vormen van bedrijvigheid of een combinatie van wonen en werken. Nijkleaster toont dit aan. Dit soort initiatieven kunnen het platteland levendig houden en van nieuw elan voorzien.

Het regenwater wordt opgevangen en opgeslagen in tanks van totaal 30.000 liter. Via een filtersysteem wordt het regenwater gebruikt voor het doorspoelen van de wc's, de wasmachine en de buitenkranen.

De zonwering is vernuftig opgenomen in de bovendorpel van het kozijn. Daardoor is het eenvoudige gevelbeeld gewaarborgd. Dit detail is door de architect en de aannemer voor dit project op maat uitgedacht.

SUBLIMATIE

Het ontwerp is gericht op de uniciteit van deze nieuwe functie op het platteland. Het moest daarom geen verbouwde boerderij worden, maar een waarachtig kloostercomplex van samenhangende oude en nieuwe onderdelen. Daarbij moest er wel rekening worden gehouden met de status van rijksmonument.

De typologie van de boerderij met de zo kenmerkende binten rondom het hooivak is verrijkt met het type van de kloostergang. Tezamen vormen zij de structuur van het nieuwe kloostercomplex. De kloostergang verbindt de nieuwe volumes op het erf van woonhuizen en gastenkamers. Om ruimte te maken voor deze nieuwbouw is een aangebouwde ligboxstal gesloopt. De kloostergang omsluit een leeg midden dat in kloosters van symbolische betekenis is. In dit open landschap biedt het vooral ook beschutting tegen weer en wind. En beschutting is op zijn beurt voor Nijkleaster weer van symbolische waarde.

De karakteristieke ruimtes van de kop-hals-romp boerderij zijn zo goed mogelijk voorzien van een passende functie. De keuken is gewoon keuken gebleven, de opkamer is nu bibliotheek en de melkkelder is een zeer intieme kapel. Op zolder wordt gemediteerd. De grotere ruimtes voor ontvangst en maaltijden vinden als vanzelf een plek onder de grote kap van de schuur.

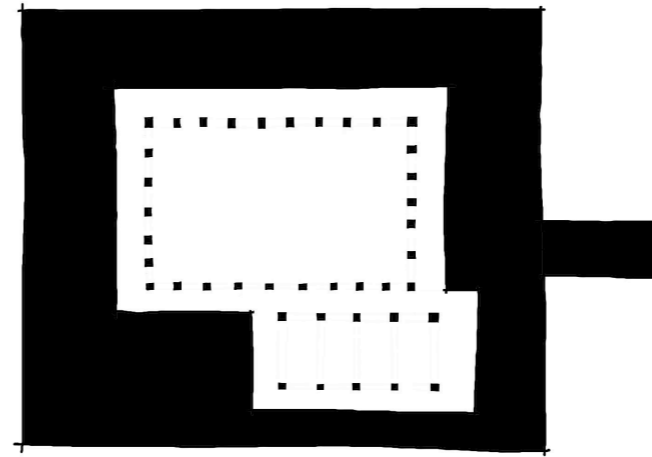
Sommige typische kenmerken van de boerderij zijn afgezwakt ten gunste van het nieuwe kloosterkarakter. Zo zijn rondom, ook in het monument, de 'kloosterramen' van onbehandeld hout toegepast. Alle daken zijn bedekt met een donkere dakpan terwijl op grote schuren van boerderijen rode dakpannen of riet gebruikelijk zijn. Dit was mogelijk omdat de asbest daken en de ramen en kozijnen uit de '80-er jaren van de boerderij geen monumentwaarde hadden. Een cementsluier brengt het metselwerk van de nieuwbouw in harmonie met het door de tijd getekende oude metselwerk.

Westerhûs is de oudste bekende naam van deze terp. In een 17e eeuwse gevelsteen bij de schuurdeuren is de naam te lezen. Naast deze naam is op oude kaarten ook een klooster opgetekend. De gevel van het voorhuis is deels met kloostermoppen opgemetseld. Met de komst van Nijkleaster is de cirkel historisch gezien rond

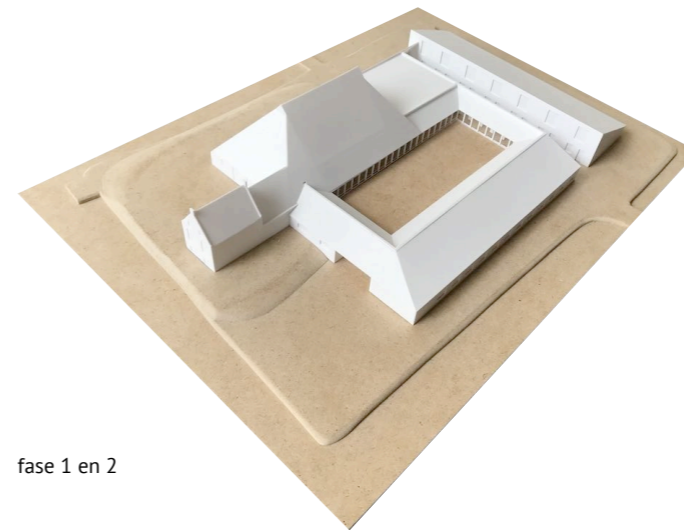
ECONOMISCHE WAARDECREATIE

De nieuwe bestemming zorgt voor het behoud en toevoegen van waarde aan dit erf nadat de boerderij zijn functie en waarde verloor. Nijkleaster heeft een missie zonder einddatum. Langzaam maar zeker kan dit initiatief uitgroeien en zijn invloed verstevigen. Men is niet uit op geldelijk gewin maar opereert vanuit een dieper gevoeld doel waarbij geld slechts nodig is om de boel draaiende te houden.

Het project is gestoeld op een conservatieve begroting. Uit principe wilde men geen geld lenen. Een goede lobby bracht geld uit verschillende subsidiepotten naar het klooster. Maar het overgrote deel van het project is betaald met het eigen vermogen van de aangesloten kerkelijke gemeentes. Er was veel twijfel en overleg voordat men durfde te besluiten dat een nieuw klooster werkelijk een verstandige investering zou zijn. De totale pot geld was niet genoeg om het gehele klooster in één keer te realiseren. Ondanks dat exploitatiebegrotingen uitwezen dat een volledig gerealiseerd klooster de investeringen vrij snel kon dekken, is niet afgeweken van het principe om niet te lenen. Fase 1 is nu gebouwd en in gebruik.

binststructuur / kloostergang

fase 1 en 2

DUURZAAMHEID

Duurzaamheid tijdens de bouw:

- respect voor archeologische grond
- tweedehands dakpannen
- hergebruikte mestlo als buitenkapel

Duurzaam gebruik:

- gasloos
- 143 zonnepanelen
- gebruik hemelwater voor wc's, wasmachines, buitenkranen
- zuivering afvalwater in septic tank (IBA)
- gebruikte materialen behoeven bijna geen onderhoud
- een oude wel met waterpomp hersteld

Nijkleaster staat voor een leven met respect voor de natuur:

- ecologische schoonmaakmiddelen en hygiëne producten
- vegetarische maaltijden
- biologische, lokaal geproduceerde en/of fairtrade producten
- duurzaam leven door zuinig te zijn met energie, water en de aarde
- gasten wordt gevraagd om dit beleid strikt op te volgen
- klein wonen

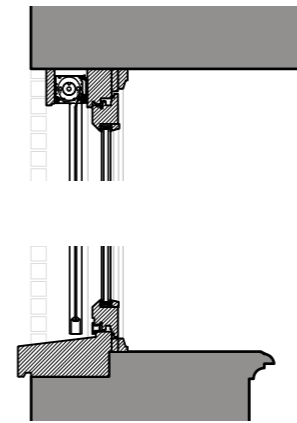
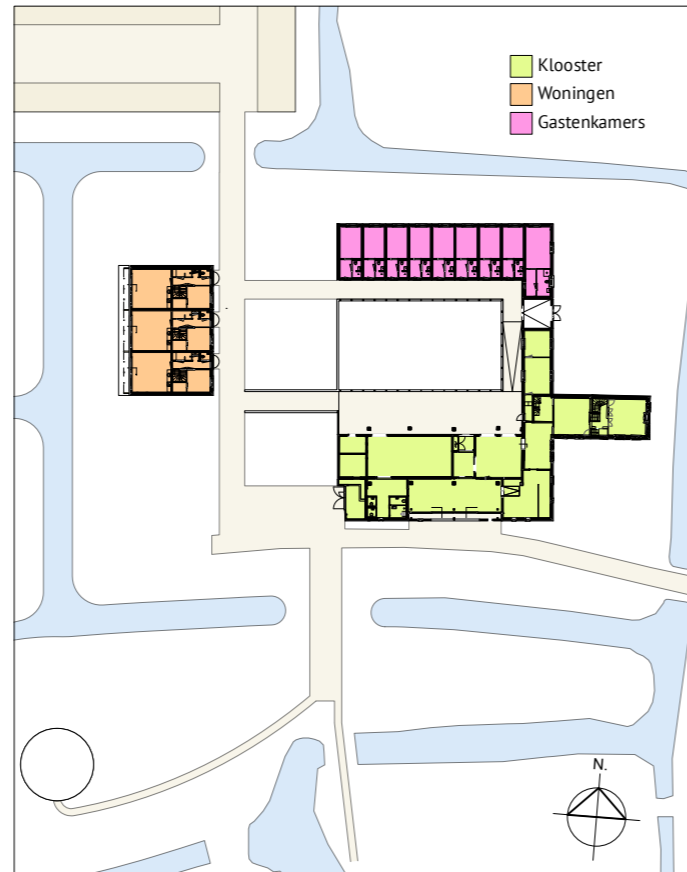

schuur bestand

aangebouwde ligbox

detail zonwering

achtergevel bestand

voorhuis bestand